

Stručni rad
UDK 811.163.2(477:478)

Иван Г. ИЛИЈЕВ (Крцали)

Универзитет „Пајсије Хиландарски“
Филијала „Љубен Каравелов“ – Крцали
ivan_iliev20002000@yahoo.com

НОВИ ЗБОРНИК О БЕСАРАБИЈСКОЈ БУГАРСТИЦИ

(Николај Тодоров (съст.), *Език и култура на българи и гагаузи в Бесарабия: състояние и изследване. Сборник по случай 70-годишнината на Васил Кондов, университетски конференциар, доктор по филологија, и.д. „професор“, Universitatea de Stat „Grigore Țamblac“, Taraclia, 254 стр., 2023.*)

Бесарабија је регион у Европи чија је живописна етно-језичка разноликост мало позната. Зато желимо да представимо зборник радова посвећен овој теми. Географски, реч је о подручју које је великим делом у Републици Молдавији, али и у Украјини. На обе стране налазимо сличне језичке, етничке и историјске констелације. Насупрот томе, другачија је политичка ситуација, као и ситуација језичког контакта. Док се у Украјини примењују доста строги закони о употреби језика (о чему су писали Csernicskó et al. 2020), правна ситуација у Републици Молдавији је веома толерантна и држава се не меша у бриге разних језичких заједница. Што се тиче језичког контакта, руски је посебно важан у обе земље, док украјински такође представља контактни језик у Украјини и румунски у Молдавији. Дакле, у Украјини постоје три словенска језика у директном контакту један са другим, а у Молдавији два словенска и један романски. Бугарски и руски су веома слични на лексичком нивоу, док постоје и преклапања у структури бугарског и румунског (али и штокавских језика; види, на пример, у радовима Ćirgić 2009; Henzelmann 2019; Кондов 2021; Draganovici/Henzelmann 2023, Henzelmann 2024 и др.).

Књига пред нама узима у обзир све ове аспекте. Посвећена је бесарабијско-бугарском лингвисти, стручњаку и научнику Василији Кондову, који ради као професор на Државном универзитету „Григориј Цамблук“ у Тараклији (тај град у Републици Молдавији је центар бугарске националне мањине). Специјалност му је бугарска дијалектологија у Бесарабији, локална културна историја, бугарско-румунски језички контакти и

језикословна русистика. Објављивао је чланке у неколико земаља на постсовјетском простору и у Бугарској (Кондов 2021), што је допринело да се бесарабистика примила у различитим земљама или се може прочитати у научним радовима као што је немачки стручни годишњак „Булгарика” (Henzelmann 2021).

Погледајмо сада садржај датог зборника. Подељен је на три главна тематска поглавља. Први део садржи радове у част Кондова који недавно напунио 70 година. Желимо да истакнемо да је Кондов један од најбољих стручњака у области бесарабијско-бугарске лингвистике, те се стога теме у овом делу односе и на лингвистичке проблеме. Марија Паслар, Тодор Балкански и Николај Тодоров у свом прилогу говоре о томе како интересовање Кондова за научни опис његовог матерњег језика има дугу историју. То можемо потврдити из личних разговора с Кондовом и знамо да су, поред молдавских, украјинских и бугарских научника, у последње време посебно немачке колеге спроводили емпиријске студије (попут балканолога Теодора Кала, професора Универзитета у Јени или слависта Мартина Хенцелмана, доцента на Универзитету у Грајфсвалду). Консултације са Кондовом увек служе као важан извор, укључујући и иницирање битних контаката. Даље, ту читамо кратке радове о бесарабијско-бугарским обичајима, дијалекатској ситуацији у Украјини и Републици Молдавији и књижевности. Кондов одлично познаје све ове теме и зна на какве друштвене и историјске изазове се ти проблеми односе.

У другом делу следе поздрави и захвалнице међународних колега, пријатеља и бугарских сународника из Републике Молдавије, Украјине, Бугарске, Немачке, Русије и Румуније. Кондов је међународно приступан, његово мирно понашање као и колегијалан манир чини га озбиљним научником и пријатељским сапутником у потрази за новим сазнањима. Такође је увек био на располагању да нам помогне, да нас компетентно саветује на нашим истраживањима и путовањима у региону.

Трећи део књиге је додатак, и то Кондов дипломски рад из 1979. године који контрастно испитује руску и бугарску лингвистику. Зашто је он важан у овој књизи? Одговор је једноставан, јер у Совјетском Савезу није било лако бавити се академском бугарском студијом за саме етничке Бугаре. Кондов је ипак успео, а лингвистички опис језика у његовој домини Бесарабији постао је његово животно дело (види, на пример, у раду Кондов 2019). О томе можемо читати у овој монографији и желимо да истакнемо да је реч о значајној публикацији која је намењена широком кругу читалаца. Без сумње, можемо је топло препоручити научној јавности и свима који су заинтересовани за Бесарабију.

Литература:

- Čirgić, A. (2009). Revizija podjele crnogorskih govora. = The revision of the classification of Montenegrin speeches. *Lingua Montenegrina*, 3(1), 253–266. <https://doi.org/10.46584/lm.v3i1.74>
- Csernicskó, I. et al. (2020). *Ukrainian language policy gone astray*. Törökbalint: Termini Egyesület. https://www.researchgate.net/publication/340902146_Ukrainian_language_policy_gone_astray?channel=doi&inkId=5ea323cf299bf112560a80f0&showFulltext=true
- Draganovici, M./Henzelmann, M. (2023). Medien-Framings: Bulgarien und Rumänien im Fokus. Comati, S. et al. *Bulgarica* 5, München: AVM, 79–113. https://www.avm-verlag.de/res/user/avm/media/9783954771516_v.pdf
- Henzelmann, M. (2019). Beobachtungen zu Balkanismen in der europäischen Rechtsterminologie (mit Blick auf das Bulgarische und auf das Rumänische). *Linguistique Balkanique. Balkansko ezikoznanie*, 58(1), 73–88. https://ibl.bas.bg/iblappp/admin/files/_%D1%85%D0%B5%D0%BD%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%BC%D0%B0%D0%BD.pdf
- Henzelmann, M. (2021). За немското научно издание „Bulgarica“. = Za nemskoto naučno izdanie „Bulgarica“. German academic periodical “Bulgarica”. *Литературна мисъл. Literaturna misal. Literary Thought*, 3, 105–111. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1436137>
- Henzelmann, M. (2024). Language in post-Yugoslav Montenegro: An unstable complex of contested values. *Zeitschrift für Slawistik. Journal of Slavic Studies*, 69(2), 229–255. <https://doi.org/10.1515/slav-2024-0013>
- Кондов, В. (2019). *Езикът на българите на Пусто пладне: в Русия, СССР, Молдова и Украйна. История и съвременно състояние (Класификация, библиография, карти, снимки, текстове)*. 2 издание, допълнено и преработено. Тараклия: Universitatea de Stat „Grigore Țamblac“. https://tdu-tar.md/images/files/5_nauka/6_publicatii/knigi/ezik_na_bilgare_19.pdf

- Кондов, В. (2021). *Говорът на кортенци в Бесарабия (Република Молдова). Книга втора. Текстове*. Taraclia: Universitatea de Stat „Grigore Țamblac“. [https://tdu-tar.md/images/files/5_nauka/6_publicatii/knigi/%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB.%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D0%B2.%D0%93%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%8A%D1%82%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%20%D0%B2%20%D0%91%D0%B5%D1%81%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%B8%D1%8F\(%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9C%D0%BE%D0%BB%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0\),%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5%20%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%202.pdf](https://tdu-tar.md/images/files/5_nauka/6_publicatii/knigi/%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB.%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D0%B2.%D0%93%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%8A%D1%82%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%20%D0%B2%20%D0%91%D0%B5%D1%81%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%B8%D1%8F(%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%9C%D0%BE%D0%BB%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0),%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5%20%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%202.pdf)